



ASIA Poliisin menettely poliisimiehen tekemäksi epäillyn rikoksen esitutkinnassa

KANTELU

Kantelija on oikeuskanslerille 14.12.2017 osoittamassaan kirjoituksessa sekä useissa lisäkirjoituksissa arvostellut poliisin menettelyä asioidensa tutkimisessa. Kantelija kertoo tehneensä useita rikosilmoituksia poliisille, mutta poliisi ei ole häntä auttanut.

SELVITYS

Poliisihallitus on antanut asiassa lausuntonsa 25.7.2018. Lausunnon liitteenä on Itä-Suomen poliisilaitoksen 26.6.2018 antama lausunto.

Jäljennös lausunnosta liitteineen toimitetaan kantelijalle tiedoksi tämän päätöksen ohessa.

RATKAISU

Sovellettavat oikeusohjeet ja arviointi

Esitutkintalain 2 luvun 4 §:n mukaan syyttäjä johtaa esitutkintaa, jos poliisimiehen epäillään tehneen rikoksen virkatehtävän suorittamisen yhteydessä. Vaikka poliisimiehen tekemäksi epäiltyä rikosta ei ole tehty virkatehtävien suorittamisen yhteydessä, syyttäjä voi rikoksen vakavuuden tai asian laadun sitä muuten edellyttäessä päättää ryhtymisestään tutkinnanjohtajaksi. Syyttäjä voi edellä tarkoitetuissa tapauksissa johtaa esitutkintaa myös siltä osin kuin asiassa on poliisimiehen lisäksi muu epäilty, jos se on asian selvittämiseksi tarkoituksenmukaista. Poliisimiehen tekemäksi epäilty rikos tutkitaan aina muussa kuin hänen toimipaikkansa poliisiyksikössä.

Poliisin tekemäksi epäillyn rikoksen tutkinnasta on annettu Poliisihallituksen ohje (13.1.2017; POL-2017-1599). Ohjeen 1 kohdan mukaan kyseessä on poliisirikosasia myös silloin, kun rikos koskee henkilöä, joka ei enää tutkinnan aikana ole poliisimies, jos epäilty rikos on kuitenkin tehty virkatehtävän suorittamisen yhteydessä. Epäiltäessä poliisimiestä rikoksesta, jota ei ole tehty virkatehtävien suorittamisen yhteydessä (myöh. vapaa-ajalla tehty rikos), tutkintaa voi johtaa myös poliisi. Syyttäjä voi toimia harkintansa mukaan tutkinnanjohtajana edellä mainituissa tapauksissa myös silloin, kun poliisimiestä epäillään rikoksesta, joka on tehty ennen po-

liisimieheksi tuloa. Sama koskee poliisimiehen vapaa-ajalla tekemää rikosta, vaikka epäilty ei enää tutkinnan aikana ole poliisimies.

Ohjeen 5 kohdan mukaan kaikkien poliisimiehiin kohdistuvien rikosepäilyjen esikäsittely ja niihin liittyvä alustava selvittely tehdään keskitetysti Valtakunnansyyttäjänvirastossa. Epäiltäessä rikoksen tapahtuneen vapaa-ajalla syyttäjätutkinnanjohtaja ratkaisee, ryhtyykö syyttäjä asiassa tutkinnanjohtajaksi. Jos syyttäjä ei ota asiassa tutkinnanjohtajuutta, Valtakunnansyyttäjänvirasto lähettää asian tutkintavastuussa olevalle poliisilaitokselle jatkotoimenpiteitä varten. Poliisin tekemäksi epäillyn rikoksen esitutkinta voidaan suorittaa myös Valtakunnansyyttäjänvirastossa. Ohjeen 7 kohdan mukaan harkittaessa asian siirtämistä Valtakunnansyyttäjänvirastoon tulee harkintakynnyksen olla niin sanottua syytä epäillä -kynnystä alempi, koska poliisi ei ole toimivaltainen päättämään esitutkinnan aloittamisesta poliisimiehen tekemäksi epäillyn rikosasian ollessa kyseessä. Kanteluasian käsittelyssä ilmenevä pelkkä teoreettinen rikoksen mahdollisuus ei kuitenkaan edellytä asian siirtämistä.

Valtakunnansyyttäjä on antanut syyttäjille poliisimiesten tekemäksi epäillyn rikoksen esitutkintaa koskevan ohjeen VKS:2017:3.

Tapahtumatietoja

Kantelija on tehnyt Itä-Suomen poliisilaitokselle vuosien varrella useita rikosilmoituksia, joissa kantelija on kertonut useiden nykyisten sekä eläkkeellä olevien poliisimiesten syyllistyneen rikolliseen menettelyyn häntä kohtaan.

Kantelun kohteena on nimenomaisesti rikosilmoitus, joka on kirjattu Itä-Suomen poliisilaitoksella numerolla A. Rikoskomisario X on tehnyt asiassa päätöksen olla toimittamatta esitutkintaa. Päätöksen perusteluista kuitenkin ilmenee, että ilmoitus on mahdollisesti koskenut useita Joensuun poliiseja.

Arviointi

Asiassa 23.5.2017 kirjatussa tutkintailmoituksessa A kantelija on tehnyt poliisin sähköisen ilmoitusjärjestelmän kautta useita ilmoituksia, joissa katsoo muun muassa poliisin toimineen häntä kohtaan väärin. Rikoskomisario X on 4.12.2017 tehnyt tutkinnan päätöksen, jonka mukaan ”asiassa ei ole syytä epäillä rikosta, esitutkintaa ei toimiteta”. Perusteluinaan päätökselle X esittää muun muassa sen, että ottaen huomioon kantelijan kertomuksissa esitettyjen väitteiden luonne ja kertomukset muutenkin kokonaisuudessaan ei syytä epäillä -kynnys ylity eikä esitutkintaa siksi toimiteta.

Itä-Suomen poliisilaitokselle 1.6.2018 antamassaan selvityksessä rikoskomisario X kertoo, ettei ollut päätöstä tehdessään huomionnut sitä, että kyseeseen voisi tulla poliisirikostutkinta. Kantelijan poliiseihin kohdistama arvostelu oli pääasiassa liittynyt jo eläkkeellä oleviin poliisimiehiin.

Tutkintailmoitus B on kirjattu Joensuun poliisiasemalla 22.5.2017. Ilmoitukseen on yhdistetty kantelijan ajalla 20.5.2016 – 1.6.2017 tekemät ilmoitukset. Ilmoitusten mukaan useat entiset ja nykyiset poliisit loukkaavat hänen kunniaansa. Rikoskomisario Y on 7.6.2017 tehnyt tutkinnan päätöksen, että kyseisessä tapauksessa ei aloiteta esitutkintaa, koska asiassa ei ole syytä epäillä rikosta.

Selvityksessään rikoskomisario Y kertoo, ettei päätöksen tekohetkellä ymmärtänyt, että asia olisi tullut siirtää poliisirikostutkintaan. Ilmoituksia oli tullut jo aiemmin ja aiemmat tutkinnanjohtajat eivät olleet lähettäneet kyseisiä ilmoituksia poliisirikostutkintaan.

Yhdyn sekä Itä-Suomen poliisilaitoksen että Poliisihallituksen lausunnoissaan esittämiin näkemyksiin siitä, että poliisilla ei ole ollut toimivaltaa ratkaista kysymystä esitutkinnan aloittamisesta poliisimiehen tekemäksi epäillyn rikoksen johdosta. Asiassa olisi tullut toimia poliisin tekemäksi epäillyn rikoksen tutkintaa koskevan Poliisihallituksen ohjeen mukaisesti ja siirtää asiat Valtakunnansyyttäjänviraston harkittavaksi. Siirtämällä asia Valtakunnansyyttäjänviraston harkittavaksi turvataan esitutkinnan asianmukaisuus ja luottamus esitutkinnan puolueettomuuteen.

Toimenpiteet

Itä-Suomen poliisilaitoksen rikoskomisariorit X ja Y ovat edellä esitetyillä perusteilla toimineet esitutkintalain vastaisesti. Kiinnitän vastaisen varalle heidän huomiotaan poliisimiehiä koskevien rikosilmoitusten lainmukaiseen käsittelyjärjestykseen sekä asiasta annettuun ohjeistukseen.

Kun saadusta selvityksestä ilmenee, että Itä-Suomen poliisilaitoksella on ilmeisesti ollut aieminkin kantelijan tekemien tutkintailmoitusten käsittelyn osalta epäselvyyttä lainmukaisista toimintatavoista, saatan edellä esittämäni näkökohdat poliisimiehen tekemäksi epäillyn rikoksen esitutkinnasta myös Itä-Suomen poliisilaitoksen tietoon.

Muilta osin kantelukirjoitus ei anna aihetta toimenpiteisiini.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Kimmo Hakonen

Oikeuskanslerinsihteeri

Henna-Riikka Välinen

OIKEUSKANSLERINVIRASTO
